

SPRAWDZANIE PRAWA STEFANA-BOLTZMANN. CHARAKTERYSTYKA ŻARÓWKI.

Zagadnienia:

1. Promieniowanie ciała doskonale czarnego.
2. Prawa Kirchhoffa.
3. Prawo Stefana-Boltzmana.
4. Zależność oporu elektrycznego metali od temperatury.

Literatura:

1. Podręczniki kursowe.

Wykonanie ćwiczenia:

A. Metoda pomiaru.

Prawo Stefana-Boltzmana można zapisać w postaci $P = \sigma T^4$. P - moc promieniowania ciała ogrzanego do temperatury T wyrażonej w skali Kelvina. σ - stała Stefana-Boltzmana. W ćwiczeniu sprawdzamy prawo Stefana-Boltzmana korzystając ze zwykłej żarówki. Mierząc moc P promieniowania żarówki przy różnych wartościach temperatury można wyznaczyć stosunek $\frac{P}{T^4}$. Zgodnie z prawem Stefana-Boltzmana wartość liczbowa tego stosunku powinna być stała. Zakładając, że prawie cała energia prądu elektrycznego przekształca się w energię promieniowania można wyznaczyć moc promieniowania żarówki mierząc spadek napięcia U na żarówce i natężenie I przepływającego przez nią prądu $P = P_z = UI$.

Dla wyznaczenia temperatury żarówki, korzystamy z zależności oporności przewodnika od temperatury :

$$R_t = R_0(1 + \alpha t) \quad (1)$$

gdzie : R_0 - opór przewodnika w temperaturze $0^\circ C$, R_t - opór w temperaturze t ,
 α - współczynnik temperaturowy oporu.

Wartość R_0 można wyznaczyć z zależności :

$$R_0 = \frac{R_p}{1 + \alpha p} \quad (2)$$

gdzie : R_p - opór zmierzony w temperaturze pokojowej, α - współczynnik dla temperatury pokojowej. Opór R_p można wyznaczyć za pomocą układu mostkowego, natomiast R_t metodą techniczną $R_t = \frac{U}{I}$. Temperaturę spirali wyznaczamy z zależności :

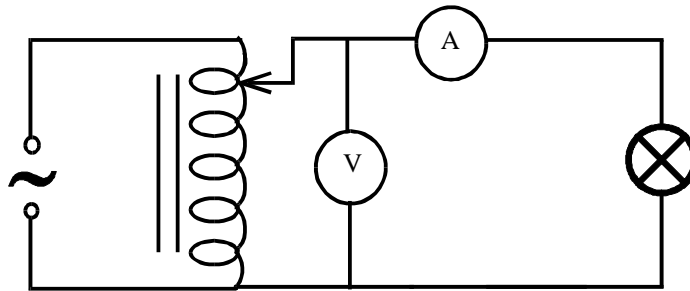
$$T = \left(\frac{R_t}{R_0} - 1 \right) \frac{1}{\alpha} + 273[K] \quad (3)$$

Wzór (1) jest uproszczony, zakłada zależność liniową $R = f(t)$. W rzeczywistości wzór ten powinien uwzględniać również składowe wyższych rzędów, co ma większe znaczenie w wyższych temperaturach. Dlatego np. dla wolframu przy temperaturach bliskich pokojowych można przyjąć $\alpha = 0,005 K^{-1}$, natomiast dla temperatur wysokich średnia wartość $\alpha = 0,0063 K^{-1}$.

W ćwiczeniu przy wyznaczaniu temperatury włókna żarówki, korzystamy z wartości tablicowych $R_T/R_{293} = f(T)$ podanych w instrukcji. Dane dla wolframu zaczerpnięto z M. Ardenne - Tabellen zur Angewandten Physik Band II VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften Berlin 1964 str 208 - Termische Daten von Wolfram.

B. Wykonanie ćwiczenia i opracowanie wyników.

1. Zmierzyć wartość oporu elektrycznego żarówki R_{293} za pomocą omomierza.
2. Zmontować układ według schematu :

3. Przeprowadzić pomiary $I = f(U)$ w zakresie od 20 do 220 V co 10 V.

Wyznaczyć wartość $R_T = \frac{U}{I}$.

4. Obliczyć wartość stosunku R_T/R_{293}

5. Na podstawie danych zawartych w tabeli dołączonej do instrukcji sporządzić wykres

$$\frac{R_T}{R_{293}} = f(T)$$

Z wykresu wyznaczyć temperatury T odpowiadające wartościom obliczonym w punkcie 4.

6. Obliczyć wartość T^4 , moc promieniowania P oraz stosunek P/T^4 .

7. Sporządzić wykresy $I = f(U)$, $P = f(T)$ i $P = f(T^4)$ oraz wyznaczyć średnią wartość stosunku P/T^4 dla $U > 100$ V.

8. Wykreślić krzywą $\log P = f(\log T)$. Metodą regresji liniowej (najmniejszych kwadratów) wyznaczyć współczynnik kierunkowy prostej.

9. Przeprowadzić dyskusję uzyskanych wyników i dyskusję błędów.

Uwaga: Przy pomiarach zwrócić uwagę na wartość oporu wewnętrznego mierników (ewentualnie uwzględnić poprawki dla obliczonych wartości oporu) oraz zapewnić dobry kontakt elektryczny, szczególnie przy pomiarze R_{293} .

Zależność oporu elektrycznego od temperatury dla wolframu :

T [K]	R_T/R_{293}	T [K]	R_T/R_{293}
293	1	1900	9,72
300	1,03	2000	10,33
400	1,467	2100	10,93
500	1,924	2200	11,57
600	2,41	2300	12,19
700	2,93	2400	12,83
800	3,46	2500	13,47
900	4,00	2600	14,12
1000	4,54	2700	14,76
1100	5,08	2800	15,43
1200	5,65	2900	16,10
1300	6,22	3000	16,77
1400	6,78	3100	17,46
1500	7,36	3200	18,15
1600	7,93	3300	18,83
1700	8,52	3400	19,53
1800	9,12	3500	20,24
		3600	20,95

9. Tablica pomiarów:

U [V]	I [A]	R_{293} [Ω]	R_T [Ω]	R_T/R_{293}	T [K]	P [W]	T^4 [K^4]	P/T^4 [W/K^4]